

เทศน์เช้า วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

อ้าว! ตั้งใจฟังธรรม ธรรมะ ธรรมะเป็นนามธรรม สิ่งที่ธรรมะเป็นนามธรรม เวลาครูบา อาจารย์ท่านเทศน์ หลวงตาท่านเทศน์ว่า การ จิตใจเวลาประพฤติปฏิบัติแห่งทุกขมันเข้าได้ทุก เม็ดหินเม็ดทราย มันเข้าไปได้ใน ๓ โลกธาตุ ใน ๓ โลกธาตุ เห็นไหม จิตใจมันบรรจุไว้หมดเลย ๓ โลกธาตุ กามภพ รูปภพ อรูปภพ มันกว้างขวาง มันเข้าได้ทุกอณู ทุกเม็ดหินเม็ดทราย นี่พูดถึง ว่าถ้าจิตใจที่เป็นธรรม ฟังธรรมๆ เพื่อเหตุนี้ไง ฟังธรรมเพื่อให้จิตใจอ่อนนุ่มถ่อมตนไป

คำว่า “อ่อนนุ่มถ่อมตน” เห็นไหม เวลาเขาบอกชาวพุทธอ่อนนุ่มถ่อมตน เขาบอกไม่กล้าแสดงออก คำว่า “กล้าแสดงออก” มันเป็นที่ภูมิใจมานะ มันเห็นความเห็น ความอหังการ ความอหังการนี้เป็นอีกเรื่องหนึ่งนะ แต่ถ้าเป็นความจริง ถ้าไม่อหังการ เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านแสดงธรรมๆ ขณะแสดงธรรมนั้นนะความจริง ความจริงถ้ามันถึงเวลาแสดงออก ทำไมมันจะแสดงออกไม่ได้ เวลาธรรมะมันแสดงออกมันครอบ ๓ โลกธาตุ มันทำไมจะทำไม่ได้ คนที่เขา มีความจริงของเขา เวลาเขาชักออกมามันเป็นประโยชน์ทั้งนั้นแหละ แต่ถ้าเป็นที่ภูมิใจมานะ มันไม่มีประโยชน์สิ่งใดๆ เลย

ความเป็นที่ภูมิใจมานะ สิ่งที่ไม่อ่อนนุ่มถ่อมตน ความอ่อนนุ่มถ่อมตน คนที่เขา มีคุณธรรม เวลาขอดหญ้ามันนุ่มลงต่ำๆ ความนุ่มลง เขามีคุณธรรมของเขา เวลาลมพัดมา หญ้า มันไหวไปตามสายลม ต้นไม้แข็ง ต้นไม้ยืนต้น ลมแรงๆ มา โคนล้มหมดเลย ความโคนล้มมันสู้แรงลมไม่ได้

แต่เวลาหญ้า เวลาลมมา มันถูตามไป มันถูตามไป เวลาลมผ่านไปแล้วมันก็ชูช่อขึ้นมา เหมือนเดิม ความเหมือนเดิมของมัน คนที่มีคุณธรรมเขาอ่อนนุ่มถ่อมตน คำว่า “อ่อนนุ่มถ่อม

คน” แต่ในมุมมองของทางโลกบอกว่าเป็นการที่ไม่กล้าแสดงออกๆ...การแสดงออก แสดงออกไปเพื่อกระทบกระเทือนกัน มันมีประโยชน์อะไร

การแสดงออกไป เห็นใหม่ สิ่งที่มีคุณธรรมๆ คุณธรรมมันเกิดที่นี่ ถ้าคุณธรรมเกิดที่นี่ สิ่งที่เราจะทำ “ศีล สมาธิ ปัญญา” เวลาทำจิตใจให้สมดุๆ ให้เป็นสมาธิขึ้นมา มันก็แสนยากอยู่แล้ว มันมีแต่ทิฏฐิมานะ มีแต่ความอหังการ มันจะไปมีธรรมที่ไหนล่ะ คนมีคุณธรรมเป็นอย่างนั้น หรือ

คนมีคุณธรรมของเขา เขาอ่อนน้อมถ่อมตน อ่อนน้อมถ่อมตนเพราะไม่ให้กิเลสอนุสัย มันนอนเนื่องมา ยิ่งแสดงทิฏฐิมานะขนาดไหน กิเลสมันก็ข่มขีเขาไปขนาดนั้น แต่การอ่อนน้อมถ่อมตนคือไม่ให้กิเลสมันออก ไม่ให้กิเลสมันแย่งกินก่อน เห็นใหม่ ดูเวลาพระจะบิณฑบาตนะ “วันนี้เขาจะใส่หูลามให้เรากินหรือเปล่า” นี่กิเลสมันกินก่อน ยังไม่ได้ก้าวออกไปจากที่อยู่อาศัยเลย ยังไม่ก้าวออกไปวัดเลย “วันนี้เขาจะใส่หูลามหรือเปล่า”

หูลามมันต้องไปบิณฑบาตที่เขาราช ใ้ในป่าในเขา เขาจะเอาหูลามที่ไหนมาใส่ น้ำพริกปลาหูกให้มันมีเถอะ

นี่กิเลสมันมีก่อน ทิฏฐิมานะ ความอหังการ “เราเป็นคนมีคุณธรรม เราเป็นคนยอดคน เราต้องบำรุงบำเรอเราขนาดนั้น” กิเลสมันกินก่อน เห็นใหม่ แต่ความเป็นธรรมมันไม่ใช่

เลี้ยงชีพด้วยปลีแข้ง เราออกบิณฑบาตเลี้ยงชีพ โปรดสัตว์ เวลาโปรดสัตว์ สัตว์เขาทุกข์ เขายากของเขา ตื่นเช้าขึ้นมาเขาหุงหาอาหารเพื่อดำรงชีวิตของเขา ข้าวปากหม้อเขาได้ตักมาใส่บาตรก่อน นี่โปรดสัตว์ การดำรงชีวิตของเขา สิ่งดำรงชีวิตของเขา คนที่มีคุณธรรม มีศีลมีธรรม เขาซิดชู เขาตักอาหารปากหม้อใส่บาตร ใส่บาตรขึ้นมา นี่โปรดสัตว์ โปรดสัตว์ให้จิตใจของเขา เปิดกว้าง จิตใจของเขาไม่มีสิ่งใดกอดคั่นในใจของเขา เพราะเขาเสียสละทานของเขาไป เขาเสียสละเพื่อความร่มเย็นเป็นสุขของเขาไปโปรดสัตว์ นี่ไปโปรดฆราวาส

แล้วเราก็ไปโปรดชีวิตของเราด้วย เราบิณฑบาตด้วยปลีแข้ง เราเลี้ยงชีพด้วยปลีแข้ง เวลาออกไปบิณฑบาตให้เงินจงกรมไป เงินจงกรมไป ชีวิตมันเป็นแบบนี้ ฆราวาสเขาก็ทำมาหากิน ปากกัตดินถิบมา ได้ ๕ ได้ ๑๐ มา ได้สิ่งใดมาก็มาใส่บาตรพระ พระเรา เราเสียสละชีวิตทางโลก มา ทางฆราวาส เรามาบวชเป็นพระ เป็นผู้ทรงศีล ผู้ทรงศีลจะเลี้ยงชีพด้วยปลีแข้ง เราไม่มีอาชีพ

ไปแข่งขันกับชาวโลกเขา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยนี้ไว้ เราก็ดำรงชีวิตด้วยธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะโปรดชีวิตของเราด้วยปลีแข็ง เห็นไหม นี่เราโปรดเราด้วยไฉ่

เราไปโปรดสัตว์ ให้เขาได้ทำบุญกุศลของเขา แล้วเราโปรดชีวิตของเราเอง ชีวิตเราจะอยู่ได้ด้วยอาหาร อาหารนี้ได้มาจากน้ำพักน้ำแรงของเขา เห็นไหม เวลาเดินจงกรมไป พิจารณาไป “พระจะมีคุณธรรมสูงส่งขนาดไหน ก็ต้องอาศัยชาวบ้านเขาหากิน ต้องอาศัยชาวบ้านเขาดำรงชีวิต มันจะสูงส่งไปไหน มันจะมีทิฐิฐิมานะไปไหน มันจะมีชื่อเสียงเรียงนามไปไหน จะมีชื่อเสียงเรียงนามไปไหนมันก็บิณฑบาตเป็นวัตร มันต้องอาศัยเลี้ยงชีพด้วยปลีแข็ง อาศัยเลี้ยงชีพด้วยน้ำพักน้ำแรงของภราวาสเขา” เห็นไหม จิตใจมันอ่อนนุ่มถ่อมตน มันมีสติ มันเปิดกว้าง มันมีสติปัญญา สติปัญญามันสังเวช มันสังเวชมันก็ย้อนกลับมาในใจของตัว

ถ้าพืชดินดี เขาหวานกล้ำของเขา กล้ำของเขาจะเจริญงอกงามของเขา ถ้ามันเป็นหินดานเป็นลานหิน เขาหวานกล้ำของเขาไป มันพยายามจะมีชีวิตของมัน ดำรงชีวิตของมัน มีน้ำ มีกล้ำ มันก็พยายามจะแตกหน่อของมัน ตายหมด เพราะมันไม่มีอาหาร

นี่ก็เหมือนกัน จิตใจของเรา เราจะเป็นพื้นดินที่ชุ่มชื้นควรแก่การหวานพืชหวานผลไหม ถ้าจิตใจของเรามันควรแก่การหวานพืช หวานเมล็ดกล้ำลงไป จิตใจเราอ่อนนุ่มถ่อมตน จิตใจมันมีโอกาสไปได้ ถ้าเกิดทิฐิฐิมานะ จิตใจมันแข็งกระด้าง จิตใจมันเป็นลานหิน สิ่งใดลงไปมันก็ลงไปไม่ได้ เห็นไหม นี่เรามีสติปัญญาของเรา ถ้ามีสติปัญญาของเราเพื่อจิตใจของเรา ถ้าจิตใจของเรา สิ่งนี้มันไม่เกิดทิฐิฐิมานะ ไม่เกิดความอหังการ อหังการ อหังการด้วยทิฐิฐิมานะไฉ่ แต่เวลาครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติไป ท่านสละชีวิตนะ

เวลาทำความสงบของใจเข้ามา ก็เลสมันตามจริตนิสัยของคน ถ้าวันนี้จิตใจนุ่มนวลดี สิ่งใดประพฤติปฏิบัติมันก็จะมีความสงบระงับเข้ามา ถ้าวันนี้จิตใจที่มันกระทบกระทั่งเอนรุนแรง จิตใจที่มันไปคู้ๆ ไปจี้ใจคำขึ้นมา มันคิดไปทั้งวันนะ ถ้าจิตใจอย่างนี้เราก็ต้องเข้มแข็งของเรา เราต้องมีสติปัญญามากขึ้นมา เพื่อจะเอาใจของเราไว้ในอำนาจของเรา ถ้าเอาใจของเราไว้ในอำนาจของเรา เวลาประพฤติปฏิบัติทำความสงบของใจเข้ามา มันก็ทุกข์ยากแสนเข็ญขนาดนั้น ถ้าจิตใจมันสงบเข้ามา จิตใจมันสงบระงับเข้ามา มันมีที่อยู่ที่อาศัย

คนเรานั้นเร่ร่อน จิตใจมันเร่ร่อน คนไม่มีบ้านๆ คนไม่มีบ้านมาจากไหน คนที่ทำธุรกิจ การค้าขึ้นมาจนเขาล่มสลายไป เขาไม่มีบ้าน เขาทำหน้าที่การงานของเขา เขาถึงไม่มีบ้าน พอไม่มีบ้าน เขาก็เร่ร่อนของเขา

จิตใจของเราเป็นชาวพุทธ นี่เป็นชาวพุทธ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกให้ ปฏิบัติบูชา การบูชา บูชาเพื่ออะไรล่ะ? บูชาเพื่อไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง ผู้ใด เห็นธรรมผู้นั้นเห็นตถาคต พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ที่ในหัวใจของเรา ถ้าเรามีสติปัญญา มันก็ไม่เร่ร่อน

คนที่เขาเร่ร่อน เขาทำหน้าที่การงานของเขา มา ประสบความสำเร็จของเขา เขาก็มีหน้าที่ หน้าที่ในสังคม คนที่ปฏิบัติหน้าที่การงานของเขา เขาผิดพลาดของเขาไป เขาทรงธุรกิจของเขา ไม่ได้ จนเขาไม่มีที่อยู่อาศัย เขาก็เร่ร่อนของเขา เขาก็ทำของเขา มา สัมลูกคลุกคลานของเขา มา จิตใจของเรา ถ้าเรามีสติปัญญาขึ้นมา เราจะดูแลรักษาใจของเรา เพราะจิตใจมันอยู่ในร่างกายนี้ ถ้าร่างกายนี้ ถ้ามันอ่อนนุ่มถ่อมตน มันไม่มีทิฐิมานะ มันไม่มีความอหังการ มันไม่ให้กิเลส มันครอบงำ

เวลาที่มีความอหังการ มีความทิฐิมานะก็คิดว่าตัวเองมีอำนาจ คิดว่าตัวเองมีอำนาจวาสนา ให้อีกเลสมันหัวเราะเยาะนะ ให้อันนี้มันโง่มากเลย คนโง่อย่างนี้กิเลสมันครอบงำได้หมด แต่คนที่ อ่อนนุ่มถ่อมตน เราละเอียดรอบคอบ เราจะดูแลใจของเรา เราพุทธๆ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา เราก็ได้สัมผัส เห็นใหม่ บัจฉิตตัง สันติภูมิโก จิตใจของมันมีความสงบระงับขึ้นมา จะมีความสุข ของเราขึ้นมา นี้จะประพฤติปฏิบัติธรรมมีแต่ความอหังการ ปุ้มนางก้าม โอ้โฮ! มันคับศาลาไป เลย คับวัดคับวา มันวางกล้ำ โอ้โฮ! มันมีคุณธรรม ทุกคนต้องมายอมจำนนกับไอ้ก้ามปูนี่

เขาไปวัด เขาไม่ได้หาไปก้ามปู เขาไปวัดไปวา กัน ไปวัดเขาอ่อนนุ่มถ่อมตน เขาไม่เอา ก้ามปูมาขวางไว้หรอก เขาเอาแต่คุณงามความดี อ่อนนุ่มถ่อมตน ยิ่งอ่อนนุ่มถ่อมตนขนาด ไหน กลิ่นของศีลหอมทวนลม คุณงามความดีไม่ต้องไปประกาศ ไม่ต้องประกาศหรอก คุณงาม ความดีมันหอมทวนลม กลิ่นของดอกไม้ กลิ่นของศีลมันไปตามลม ลมมันพัดไป ให้อันนี้มันทวน ลมไป มันทวนลมไปเพราะมันเป็นความจริงใจ ถ้าเป็นความจริง เห็นใหม่ อ่อนนุ่มถ่อมตน ทำ จิตใจของเราให้สงบระงับเข้ามา

ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต

ทุกคนนะ คุณาวุทธเราจะไปอินเดียกัน จะไปสังเวชนียสถานทั้ง ๔ จะไปกราบระลึก เขาว่าไปถึงแล้วมันก็ระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันซาบซึ่งมาก อันนั้นมันเป็นคติธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้ พระอานนท์ถามไว้เองว่า “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านิพพานไปแล้ว เวลาคิดถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะไปที่ไหน”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระอานนท์ “อานนท์ บอกเขาเถิด ถ้าระลึกถึงเรา ให้ไปที่เกิด ที่ตรัสรู้ ที่เทศน์ธัมมจักกั ที่ปรินิพพาน”

นี่ระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ชาวพุทธเราไปเราก็อไปรีนเริง แต่พวกที่นอกศาสนาเขาอยู่ที่นั่น เขาอยู่ที่นั่น เขาไม่สนใจเลย แต่คนที่ไปซาบซึ่ง เพราะคนที่มีเจตนาไปเพื่อคุณงามความดี พวกนอกศาสนาเขาอยู่ที่นั่นกัน เขาอยู่ที่นั่น เวลาชาวพุทธไป เขาขอบาทๆ เขาแบมือขอ เขาจะเอาบาทหนึ่ง เขาไม่มีคุณธรรมอะไรเลย แต่เราไป เราซาบซึ่งๆ เราซาบซึ่งเพราะเรามีเจตนา เราไปเพื่อคุณงามความดี

แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านสอน ให้เฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่กลางหัวใจนี้

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระอานนท์ “อานนท์ ให้เขาปฏิบัติบูชาเราเถิด”

ปฏิบัติบูชา เขาเอาร่างกาย เขาจิตใจไปสังเวชนียสถานทั้ง ๔ แต่เราจะเอาสติปัญญาของเรา รักษาใจของเรา จะเห็นพุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานในหัวใจของเรา เขาต้องนั่งเครื่องบินไปอินเดีย ไปเพื่อความระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะเข้าสู่โคนไม้ เราจะเข้าสู่ห้องพระของเรา เราจะเข้าสู่บ้านของเรา เราพยายามกำหนดพุทโธๆ ของเรา เราไม่ต้องเสียเวลาขึ้นเครื่องบิน เราไม่ต้องเสียเวลาไปถึงอินเดีย เราจะเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากลางหัวใจนี้ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานอยู่ที่กลางหัวใจนี้ ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต

ถ้าเราทำของเราได้ทีนี้ มันเป็นปัจเจกตั้ง สันติภูมิกะ เพราะอะไร เพราะมันสร้างขึ้นมาได้เอง มันทำได้เอง การทำได้เอง ปัจเจกตั้งๆ รู้จำเพาะตนๆ เวลาไปสังเวชนียสถานทั้ง ๔ เขาต้องมีไกด์นำนะ ตรงนี้ละ ตรงที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดนะ สวนลุมพินีนะ ตรงนี้ละ ตรง

นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ณะ อ้าว! ตรงนี้ละ ตรงนี้พระพุทธรเจ้าแสดงธรรมจักกษ
นะ ตรงนี้ละ ตรงนี้ เขาจะมีไก่อ็คอยอธิบาย ไอ้คนที่ไปก็ซาบซึ้งๆ

แต่เราพุทโธๆ ของเรานะ เวลาจิตมันสงบเข้ามา พุทโธจนพุทโธไม่ได้ นี่ใครเป็นคน
บอก? ธรรมและวินัย สัจธรรมมันประกาศกลางหัวอก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะสถิต
อยู่กลางหัวใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะมาคุ้มครองดูแลหัวใจของเรา องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าจะคอยให้เรา มีสติ ให้เราไม่ไปสู่อวิชชา ไม่ไปสู่ความไม่รู้ของเรา สถิติปัญญา มัน
จะสมบูรณ์ของมัน ถ้ามันสมบูรณ์ของมันนะ

คูลี เวลาหลวงตาท่านบรรลุธรรม กราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กราบแล้ว
กราบเล่า กราบอะไรนะ ทำไมต้องไปกราบที่อื่นเดี๋ยวล่ะ เขากราบเพราะหัวใจมันสัมผัส พอ
หัวใจมันสัมผัสแล้วมันซาบซึ้ง เห็นใหม่ กราบแล้วกราบเล่า กราบแล้วกราบเล่าเพราะอะไร
เพราะสิ่งนี้มีมันมีคุณค่ามาก คุณค่ามากเพราะอะไร

เพราะถ้าไม่เปิดตาของใจขึ้นมา มันก็เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เวลาประพฤติปฏิบัติ
ขึ้นมาทีลุ่มลุ่มคลุกคลานมาตลอด ทั้งๆ ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกทางไว้หมดแล้ว
มีหลวงปู่มันคอยชี้นำอยู่ เวลาปฏิบัติไป ก็เลสมันก็ยังปิดตาอยู่นั่นละ นี่มันปิดตาของมัน เวลามัน
เปิดตาขึ้นมามันเปิดตาที่ไหนล่ะ? มันเปิดตามันเปิดหัวใจ หัวใจมันใช้สติปัญญา มันแยกแยะของ
มันไป พอแยกแยะของมันไป มันสำรอก ชำระ คายกิเลสออก มันซาบซึ้ง นี่เป็นปัญญาคุณ
เมตตาคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่วางธรรมและวินัยไว้ แต่เรายังจะไปสังเวชนีย
สถานทั้ง ๔ กันอยู่นะ เราจะไปอินเดียกันอยู่ เราจะไปอินเดียกันอยู่ แต่ไม่ดูหัวใจของตัวเอง

ชาวบ้านเขานินทา บอกไปทำบุญ ไปทำบุญกันมหาศาลเลย ไปหาพระอรหันต์กัน แต่ทั้ง
พระอรหันต์ในบ้าน ทั้งพ่อทั้งแม่ เพราะพระอรหันต์ของลูก เวลาพ่อแม่ไม่ดูแล ไม่อุปัฏฐาก แต่
วิ่งไปทั่วณะ นี่ก็เหมือนกัน ทั้งหัวใจของตัวเอง ทั้งพุทธะกลางหัวอก แล้วก็ไปสังเวชนียสถานทั้ง ๔
อันนี้มันเป็นคนคิธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใช่ไหม? ใช่ เพราะอะไร เพราะบอก
ระดับของผู้ที่ไม่ใฝ่รู้ ไม่มีสิ่งใดเป็นสติปัญญาเลย

แต่ของเรานะ เราชาวพุทธ ชาวพุทธเวลาเราพุทธานุสติ ระลึกถึงพุทโธๆ เราระลึกถึงองค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธรที่อยู่กลางหัวใจ
อันนี้มันสำคัญมาก ถ้าสำคัญมากเพราะอะไร เพราะมันเปิดใจไง มันเปิดใจเพราะมันย้อนเข้ามาที่

ใจของตัวใจ ถ้ามันย้อนมาที่ใจของตัว มันอ่อนนุ่มถ่อมตนเพราะมันจะเข้าสู่ใจของตัวใจ ถ้ามัน
เกิดอหังการ เกิดทิฏฐิมานะ มันก็จะไปอินเดียนู่นไป ที่อินเดีย ไปด้วยความไฮโซ ไปด้วย
เครื่องบินเช่าเหมาลำไป ไปถึงแห่งไหนกันสนุกครึกครื้นใจ

แต่ไอ้ของเรามันทุกข์ยาก นั่งอยู่โคนต้นไม้พุทโธๆ อยู่ที่นี่ โอ้โฮ! มันทุกข์มาก เหงื่อไหล
โคลย้อย เขาไปสังเวชนียสถานทั้ง ๔ เขามีแต่ความรื่นเรริงกัน ไอ้เราพุทโธ เราพยายามไปกำหนด
พุทโธ ทำไมมันทุกข์ยากขนาดนี้

มันทุกข์ยากขนาดนี้เพราะมันมีการต่อสู้กับทิฏฐิมานะ ต่อสู้กับกิเลสตัดทอนความทะยาน
อยากของเรา มันมีการต่อสู้กับพญามาร เห็นไหม มารมันครอบงำหัวใจของสัตว์โลก แล้วสัตว์
โลกก็แห่แห่นกันไปโดยให้มันชักนำกันไป แต่เราเป็นคนที่จะเผชิญหน้ากับมัน จะต่อสู้กับมัน
การต่อสู้มันก็ต้องมีการเหนื่อยล้าเป็นธรรมดา การต่อสู้ การแยกแยะ การกระทำมันก็ต้องมีการ
เหนื่อยล้า ต้องลงทุนลงแรงเป็นธรรมดา แต่ไปตามกระแส ไปตามมัน ไม่ต้องทำอะไรเลย ให้มัน
จูงจูงไป แหม! มีความสุข มีความรื่นเรริงไป ให้กิเลสมันจูงจูงไป แต่เวลาเราจะต่อสู้กับกิเลส
เราจะต่อสู้กับมัน ทำไมมันทุกข์มันยากขนาดนี้ มันทุกข์มันยาก ก็จะต่อสู้กับมัน ถ้าต่อสู้กับมัน
ต่อสู้เพื่ออะไรล่ะ

คูสิ ของสกปรก เวลาชำระล้างแล้วมันถึงจะสะอาดใจใหม่ ของสกปรกเราไม่เคยชำระ
ล้างมันเลย ก็เก็บไว้แล้วมันจะสะอาดได้ไหม ถ้ามันสะอาดได้มันต้องอยู่ที่การกระทำของเราใจ
ใหม่ ถ้าอยู่ที่การกระทำ ถ้ากระทำอย่างนี้ จิตใจดวงนั้นจะอ่อนนุ่มถ่อมตน อ่อนนุ่มถ่อมตน
เพราะอะไร เพราะอยู่ในศีลในธรรม อยู่ในศีลธรรมจริยธรรม อยู่ในวัฒนธรรม อยู่ในวัฒนธรรม
เพื่ออะไร? เพื่อสัพปายะไง

หมู่คณะเป็นสัพปายะ อาหารเป็นสัพปายะ สถานที่เป็นสัพปายะ ครูบาอาจารย์เป็นสัพปา
ยะ เพราะความเป็นสัพปายะของใจ เพราะใจมันอ่อนนุ่มถ่อมตนมันถึงจะเป็นสัพปายะในการ
ประพฤติปฏิบัติ คินดี น้ำชุ่มดี หวานเมลิคพืชพันธุ์กล้าไปมันจะเจริญงอกงาม ถ้าคินมันไม่ดี มัน
เป็นหินดาน มันเป็นลูกรัง สิ่งใดลงไปมันก็พยายามจะงอกเหมือนกันแหละ แต่มันไม่ได้ มันไป
ไม่ได้

นี่ก็เหมือนกัน เราจะประพฤติปฏิบัติธรรม เราจะเอาคุณงามความดีของเรา เราเกิดทิฏฐิ
มานะ เกิดความอหังการ เกิดหัวใจที่มันคมกล้าบ้าบิ่น มันจะมีอะไรขึ้นมาล่ะ ถ้ามันกล้ามันต้อง

กล้าในธรรมวินัยดี ถ้ามั่นกล้ามันต้องกล้าในการนั่งสมาธิ ถ้ามั่นกล้ามันต้องกล้าในการเดิน
จงกรมดี กล้าอย่างนั้นถึงประเสริฐ กล้ามันต้องกล้าเอาใจของเราไว้ในอำนาจของเราดี

กล้าด้วยความจะเหยียบย่ำคนอื่น กล้าด้วยทวิภูมิมานะ กล้าด้วยความอหังการ กิเลสทั้งนั้น
แหละ! กิเลสทั้งนั้น!

อ่อนน้อมถ่อมตน ดินชุ่มน้ำ ดินดี เพาะปลูกสิ่งใดมันก็เจริญงอกงาม เจริญงอกงามใน
หัวใจของเราละ

ฟังธรรมๆ เพื่อเตือนสติของเรา เราพยายามจะหาคุณงามความดี หาประโยชน์กับจิตดวง
นี้ หาประโยชน์ให้หัวใจของเรา หัวใจเราเวลาทุกข์เวลายาก ทุกคนอยากพ้นทุกข์ แต่ทุกคนไม่
มองที่ใจของตน ไปมองแต่เรื่องคนอื่น ไปมองแต่เรื่องข้างนอก ไปมองแต่เรื่องไม่เป็นเรื่อง เรื่อง
สมมุติบัญญัติทั้งนั้นแหละ แต่เวลาจะมองใจของตัวเองทำไม่ได้ มันละเอียดลึกซึ้งจนองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้วว่า “จะสอนใครได้หนอ จะสอนใครได้หนอ” เพราะ
เพราะต้องให้ทุกคนหันกลับทวนกระแสกลับเข้าไปสู่ใจของตัวเอง หันกลับทวนกระแสเข้าไปสู่
ความรู้สึกของตัวเอง ไปชำระล้างกันที่นั่น ไปอุปฐากดูแลหัวใจของเรา เพื่อให้มันมีคนค้าจุนมัน
จิตใจของเรามันเรียกร้องความช่วยเหลือ เรียกร้องความช่วยเหลือ

“ศีล สมาธิ ปัญญา” จะไปช่วยเหลือมัน จะไปดูแลอุปฐากมัน ให้ผู้ใดเห็นธรรม ผู้ที่นั่น
เห็นตถาคต เอวัง